

A1.2. Analiza programelor școlare din perspectiva problematicii de gen pentru toate disciplinele obligatorii aferente învățământul primar (1-4), celui secundar inferior (5-7) și celui secundar superior (8-12)

**ASPECTE METODOLOGICE PRIVIND ELABORAREA ANALIZEI DE CURRICULĂ ÎN CEEA CE PRIVEȘTE
INTEGRAREA PERSPECTIVEI DE GEN ÎN EDUCAȚIE**

Page | 1

INTRODUCERE

**Abordarea problematicii integrării perspectivei de gen în educație în documentele strategice:
Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați**

Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2010-2012.
Principalele activități îndeplinite au fost următoarele:

- elaborarea unui ghid de integrare a perspectivei de gen în activitatea preșcolară;
- realizarea unor programe de formare pe egalitate de gen pentru personalul didactic din învățământul preșcolar;
- organizarea unor conferințe derulate la nivel național cu privire la rolul politicilor de reducere a diferenței salariale între femei și bărbați, cu participarea organizațiilor sindicale și a asociațiilor patronale, precum și a reprezentanților mediului de afaceri (editarea de materiale promoționale și informative, întâlniri cu sindicatele și patronatele etc.);
- editarea unui ghid cu modele de conciliere a vieții de familie cu viața profesională și cu prevederi legislative care au fost distribuite la nivel național;
- realizarea unui diagnostic privind impactul presei video asupra construcției rolurilor și stereotipurilor de gen;
- încurajarea reprezentării echilibrate a femeilor și bărbaților la procesul decizional prin introducerea unor măsuri afirmative pentru femei în scopul creșterii numărului acestora în funcțiile de conducere și de decizie;
- participarea la implementarea unor proiecte de promovare a egalității de șanse și tratament între femei și bărbați cofinanțate din Fondul Social European

În timp ce primul document strategic pentru perioada 2006-2009 s-a focalizat preponderent pe măsuri de informare și conștientizare, cel de-al doilea document strategic (2010 - 2012) și-a extins ariile de intervenție și a prevăzut măsuri și activități concrete care să răspundă situațiilor problematice care au fost identificate de-a lungul timpului pe anumite arii de intervenție specifice, precum educația, piața muncii, viața socială, roluri și stereotipuri de gen, participarea la procesul de luare a deciziilor, dar, totodată s-a specificat că "în contextul reducerilor financiare și de personal, precum și al reorganizării instituționale, respectiv desființarea ANES, implementarea Strategiei naționale pentru perioada 2010-2012 a înregistrat o serie de nerealizări și/sau mari întârzieri."

De-a lungul anilor, introducerea perspectivei de gen în educație s-a făcut în diferite forme și folosind instrumente dintre cele mai variate. Consecințele acestor măsuri au avut efecte vizibile, mergând de la

reducerea diferențelor de gen în ceea ce privește accesul la educație până la structurarea unor teorii de gen în mediul academic. Cu toate acestea, sunt necesare în continuare măsuri de combatere a stereotipurilor de gen în sistemul de învățământ, prin evaluarea perspectivei de gen a procesului educațional și prin continuarea campaniilor de informare și conștientizare destinate atât cadrelor didactice, cât și elevilor.

Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017 menționează educația, mai precis “combaterea stereotipurilor de gen din sistemul de învățământ” ca una din ariile principale de intervenție. Pentru **educație**, ca arie principală de intervenție sunt preconizate următoarele direcții de acțiune pentru **combaterea stereotipurilor în educație**, prin:

<p>a) Realizarea unor analize la nivelul unităților de învățământ preuniversitar cu privire la perspectiva de gen în educație, prin:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • aplicarea de chestionare adresate directorilor și cadrelor didactice, care să urmărească identificarea gradului de promovare a perspectivei de gen în procesul educațional, precum și evaluarea nivelului de valorificare a perspectivei de gen în instituții de învățământ (școală primară, gimnazială, liceu); • aplicarea de chestionare adresate elevilor, având drept scop evaluarea gradului de percepție a problematicii de gen atât în mediul școlar, cât și în cel extrașcolar.
<p>b) Organizarea unei campanii de sensibilizare și informare în rândul elevilor din învățământul preuniversitar în vederea creșterii gradului de conștientizare și informare a acestora cu privire la semnificația și importanța respectării dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse pentru toți.</p>	
<p>c) Valorificarea concluziilor și propunerilor studiilor existente în domeniul promovării perspectivei de gen în educație, prin:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • recomandări specifice necesare a fi introduse/valorificate în elaborarea tuturor programelor școlare; • recomandări specifice pentru procesul de proiectare și de evaluare a manualelor școlare și a altor auxiliare didactice.
<p>d) Includerea în cadrul setului complementar de criterii de evaluare externă a calității unităților de învățământ a unor criterii privind egalitatea de șanse între femei și bărbați.</p>	
<p>e) Dezvoltarea de activități de formare continuă a cadrelor didactice în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați (programe de formare</p>	

continuă, alte activități de dezvoltare profesională și personală).	
---	--

Principalele elemente vizate de dimensiunea de gen în educație¹:

- accesul la educație (în funcție de apartenența la un sex sau altul),
- conținutul învățării (stereotipurile de gen, promovare de modele de gen etc. în manuale, materiale didactice)
- forme și modalități de organizare a învățământului (cu elemente specifice pe genuri: gradul de implicare a fetelor/băieților, în grupuri separate sau mixte etc.),
- modalități de evaluare a cunoștințelor (stereotipuri de gen, cu elemente specifice: atitudini, aprecierea elevilor pe criteriu de sex etc.),
- caracteristici ale corpului profesoral care se ocupă de educația fetelor și/sau a băieților (ponderea femeilor/bărbaților, nivelul de stereotipizare personală și profesională, etichetarea elevilor pe criteriu de sex etc.),
- climatul de gen (fizic, informațional, relațional) al instituțiilor educaționale etc

Page | 4

Abordarea integratoare de gen a educației prevede introducerea dimensiunii de gen în sistemul de învățământ. Abordarea de gen ține cont de diferențele de gen la efectuarea analizei sistemului de învățământ și elaborarea politicilor respective. Prin dimensiunea de gen se presupune analiza impactului influențelor sistemului de învățământ asupra dezvoltării băieților și fetelor, conștientizării de către aceștia a propriei identități de gen, alegerii idealurilor și scopurilor vitale.

Sistemul de învățământ, prin conținuturi și prin modalități didactice de transmitere a acestora, prescrie modele de gen în ceea ce privește integrarea socială și dezvoltarea profesională a indivizilor. Începând cu anii 70 ai secolului trecut, problema egalității genurilor s-a situat printre prioritățile agendelor politice internaționale și naționale. Proclamarea anului 2007 drept Anul European al egalității pentru toți confirmă interesul susținut pentru asigurarea principiului egalității de șanse, inclusiv pentru genurile umane, în toate domeniile.

¹ Ionaș, Maria "Politici educaționale de integrare europeană a dimensiunii de gen în educație" în <http://asociatia-profesorilor.ro/politici-educationale-de-integrare-europeana-dimensiunea-de-gen-in-educatie.html> (2013)

CONCEPTE CHEIE/ TERMENI DE REFERINȚĂ

Sex	Noțiunea de sex trimite la caracteristicile pur biologice care diferențiază bărbații și femeile: cum sunt diferențele legate de sistemul reproductiv, sau diferențele ce țin de organism;
Gen/Gender	Noțiunea de gen se referă la diferențele sociale între bărbați și femei. Aceasta se referă la setul de reguli care reglementează relațiile bărbați/femei oferindu-le activități, responsabilități și obligații distincte.
Egalitate de gen	Valorizarea în mod egal a aspirațiilor, nevoilor și comportamentelor bărbaților și femeilor
Educația promovează egalitatea de gen. Integrarea perspective de gen în educație	Educația adecvată la nevoile de învățare diferite ale fetelor și băieților, cu scopul de a le asigura acestora șanse egale de dezvoltare. Educația în sine oferă oportunități reale de a contesta stereotipurile de gen și are rolul de a juca un rol-cheie în formarea egalității de gen și în generarea schimbării
Discriminare de gen	Tratament care încalcă drepturile unei persoane pe baza unui stereotip de gen
Rolul de gen	Set de așteptări care oferă prescripții comportamentale pentru femei și bărbați
Diferențe de gen	Sunt produsul interacțiunii caracteristicilor biologice ale femeilor și bărbaților cu mediul și reflectă diferențele individuale prin variabilele biologice, psihologice și comportamentale
Stereotipuri de gen	Set de prescripții sociale sau culturale ale rolurilor de gen. Stereotipurile cu privire la rolurile și activitățile potrivite pentru femei și bărbați (fete și băieți) întăresc în mare măsură percepțiile greșite cu privire la egalitatea de gen
Decalaj de gen	Diferența dintre numărul elevilor, fete și băieți, care studiază și obțin rezultate bune la anumite materii
Socializare de gen	Proces prin care se încurajează sau se descurajează anumite comportamente și atitudini ale unui anumit gen, prin care se comunică ceea ce este potrivit pentru normele de gen ale momentului

Perspectiva asupra dimensiunii de gen în educație presupune²:

- analiza procesului didactic din perspectiva de gen, dar și a unor aspecte care se referă la conștientizarea problematicii de gen, induse inițial prin sistemul de educație preuniversitar, apoi vocațional: valorificarea genului în practica educativă, strategii didactice care oferă oportunități egale de învățare pentru ambele genuri, învățarea prin cooperare și stimularea parteneriatului de gen ș.a.;
- analiza produselor curriculare (manuale școlare, cursuri, materiale auxiliare) care vor depăși cadrul unor cercetări anterioare privind problematica de gen a curriculum-ului scris, corelând datele obținute prin analiza de conținut (imagini, text și sarcini de învățare) cu informațiile referitoare la utilizarea efectivă a acestora în procesul didactic;
- completarea perspectivei de analiză a curriculum-ului scris cu analiza curriculum-ului implementat: de la elementele de intrare în sistem la cele de proces, de la ceea ce trebuie să se predea, să se învețe și să se evalueze în clasă la cum se predă, cum se învață și cum se evaluează. Trebuie investigate aspecte precum: mediul fizic școlar/universitar, modele didactice utilizate, activități de evaluare, activitățile de orientare școlară și profesională, climatul școlar.

² **Dimensiunea de gen în domeniul educației, Loretta HANDRABURA, Valentina BODRUG-LUNGU în "STUDIA UNIVERSITATIS". Revista Științifică a Universității de Stat din Moldova, 2010, nr.5(35)- Seria Științe ale educației**

ARGUMENTARE ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE URMĂRITE ÎN CADRUL PROIECTULUI "Career ROCKET"

Analiza curriculei școlare și dezvoltarea de recomandări și instrumente pentru integrarea problematicii de gen în educație reprezintă o activitate centrală în cadrul proiectului "Career ROCKET". Aceasta va servi ca bază pentru elaborarea **ghidului practic** pentru cadrele didactice cu recomandări pentru fiecare disciplină. Obiectivul **ghidului** este acela de a oferi cadrelor didactice instrumente practice care nu doar să permită introducerea perspectivei de gen în activitatea didactică dar care pot face disciplinele obligatorii din programul de învățământ atractive atât pentru băieți cât și pentru fete.

Page | 7

Problematika perspectivei de gen în educație este foarte sumar abordată de literatura de specialitate în domeniul educației. Cel mai "recent" studiu a fost realizat în 2004 de către Institutul de Științe ale Educației și UNICEF și, de atunci, au mai fost elaborate câteva studii și documentări dispersate. Cert este faptul că atât curricula cât și curricula implementată (ne referim aici la activitatea de predare, practica didactică propriu-zisă) poate fi îmbunătățită prin integrarea problematicii de gen în educație.

Astfel, aceasta analiză a curriculei își propune să se concentreze pe identificarea oportunităților pe care curricula le prezintă și pe identificarea ariilor cele mai adecvate în cadrul curriculei precum și a metodelor pentru integrarea problematicii de gender în educație.

Principala sarcină a experților este aceea de a analiza curriculele/programele diferitelor discipline, de a identifica ariile cele mai adecvate și de a face recomandări practice cu exemple specifice pentru:

Discipline care fac obiectul analizei de curricula din perspectiva problematicii de gen, în cadrul proiectului "Career ROCKET"

- învățământ primar;
- limba și literatura română;
- educație civică și discipline socio-umane;
- istorie;
- tehnologie și antreprenariat/ consiliere ocupațională;
- geografie și economie;
- fizică și chimie;
- biologie și științele naturii;
- tehnologia informației, informatică și matematică;
- limbi străine;

- educație fizică și sport;

Pentru fiecare din disciplinele de mai jos care fac obiectul dvs. de interes, va rugăm să urmăriți în ce măsură se regăsesc in curriculele respective aspectele menționate alături (în unele cazuri, cu *italice*, veți găsi, cu titlu de exemplu, cateva teme cu potențial de gen. Vă rugăm să nu vă limitați la acestea și să adăugați cât mai multe, după cum considerați de cuviință.

Disciplina	Aspecte de urmărit pe parcursul analizei
<p>Limba și literatura română</p> <p><i>Teme cu potențial de gen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>exprimarea unor puncte de vedere personale referitoare la situații legate de viața de școlar;</i> • <i>întâmplări din viața proprie;</i> • <i>folosirea unor informații despre propria identitate</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea și discutarea temelor legate de gândirea critică și înțelegerii noțiunii de gender, egalitate de gen, drepturile femeii, dezechilibrul puterii între femei și bărbați, rolurile de gen tradiționale și contemporane în familie și societate • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
<p>Limbi străine</p> <p><i>Teme cu potențial de gen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>familia</i> • <i>casa</i> • <i>momentele zilei</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea și discutarea temelor legate de gândirea critică și înțelegerii noțiunii de gender, egalitate de gen, drepturile femeii, dezechilibrul puterii între femei și bărbați, rolurile de gen tradiționale și contemporane în familie și societate • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
<p>Științe sociale și Educație civică/ Consiliere și orientare ocupațională</p> <p><i>Teme cu potențial de gen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>persoana mea, a lui (ei)</i> • <i>încrederea în sine și celălalt</i> • <i>respectul, curajul, frica, lașitatea, bunătatea, răutatea, sinceritatea</i> • <i>familia ca grup social cu specificarea subtemelor referitoare la distribuirea rolurilor în familie și familia contemporană</i> • <i>relațiile dintre oameni (rudenie, colaborare/competiție, supunere, revoltă)</i> • <i>situații limită (catastrofe, agresiuni, accidente, moarte)</i> • <i>probleme personale sau de grup (boală, sărăcie, singurătate, neîncredere)</i> • <i>autoritatea (în spațiul public și privat).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea și discutarea temelor legate de gândirea critică și înțelegerii noțiunii de gender, egalitate de gen, drepturile femeii, dezechilibrul puterii între femei și bărbați, rolurile de gen tradiționale și contemporane în familie și societate • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu

Disciplina	Aspecte de urmărit pe parcursul analizei
<p>Istorie</p> <p><i>Teme cu potențial de gen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>din trecutul familiei</i> • <i>figuri de voievozi</i> • <i>făuritorii ai României moderne</i> • <i>viața cotidiană în perioada interbelică</i> • <i>statutul femeii în Evul Mediu</i> • <i>democrație și totalitarism</i> • <i>emanciparea femeii</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea și discutarea temelor legate de gândirea critică și înțelegerii noțiunii de gender, egalitate de gen, drepturile femeii, dezechilibrul puterii între femei și bărbați, rolurile de gen tradiționale și contemporane în familie și societate • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
<p>Geografie și Economie</p> <p><i>Teme cu potențial de gen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>referitoare la oameni și locuri;</i> • <i>populația (discuție din perspectiva de gen);</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Introducerea și discutarea temelor legate de gândirea critică și înțelegerii noțiunii de gender, egalitate de gen, drepturile femeii, dezechilibrul puterii între femei și bărbați, rolurile de gen tradiționale și contemporane în familie și societate
<p>Fizică</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea interesului exprimat atât de băieți cât și de fete pentru știință și inovație; exerciții de sensibilizare asupra problematicii de gen și activități care ar putea încuraja interesul băieților și al fetelor pentru fizică • Stabilirea legăturii între conținutul disciplinei școlare și profesie, ilustrată în special prin reușitele contemporane în domeniu • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
<p>Chimie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea interesului exprimat atât de băieți cât și de fete pentru știință și inovație; exerciții de sensibilizare asupra problematicii de gen și activități care ar putea încuraja interesul băieților și al fetelor pentru chimie • Stabilirea legăturii între conținutul disciplinei școlare și profesie, ilustrată în special prin reușitele contemporane în domeniu • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
<p>Biologie/ Științele naturii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea interesului exprimat atât de băieți cât și de fete pentru știință și inovație; exerciții de sensibilizare asupra problematicii de gen și activități care ar putea încuraja interesul băieților și al fetelor pentru biologie • Stabilirea legăturii între conținutul disciplinei școlare și profesie, ilustrată în special prin

Disciplina	Aspecte de urmărit pe parcursul analizei
	<p>reușitele contemporane pentru o anumită disciplină</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
Matematică/ Informatică	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea interesului exprimat atât de băieți cât și de fete pentru știință și inovație; exerciții de sensibilizare asupra problematicii de gen și activități care ar putea încuraja interesul băieților și al fetelor pentru matematică/informatică • Stabilirea legăturii între conținutul disciplinei școlare și profesie, ilustrată în special prin reușitele contemporane pentru o anumită disciplină • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
Educație fizică și sport	<ul style="list-style-type: none"> • Încurajarea interesului exprimat atât de băieți cât și de fete pentru știință și inovație; exerciții de sensibilizare asupra problematicii de gen și activități care ar putea încuraja interesul băieților și al fetelor pentru o anumită ramură sportivă • Stabilirea legăturii între conținutul disciplinei școlare și profesie, ilustrată în special prin reușitele contemporane pentru o anumită disciplină • Cunoașterea realizărilor femeilor reprezentative în domeniu
	<ul style="list-style-type: none"> • Identificare legăturilor interdisciplinare (prin intermediul echipei de experți) și dezvoltarea de exerciții și activități comune care să cuprindă două sau mai multe discipline/materii școlare)

Rezultate așteptate

- Analiza și recomandările pentru introducerea temelor menționate mai sus ca aspecte adecvate în cadrul curriculelor/programelor
- Dezvoltarea a cel puțin 8 exemple cu exerciții și/sau activități pentru fiecare disciplină/materie și pentru fiecare nivel educațional bazate pe metode interactive și pe învățarea experiențială. Exercițiile pot fi descrise cu titlu de exemplu/model (cu un exemplu concret) și să poată fi introduse în diferite momente în cadrul programei sau să poată fie legate de teme sepecifice.

- Elaborarea unui raport care să includă principalele rezultate ale analizei și dezvoltarea a cel puțin 8 exerciții/activități pentru fiecare nivel educațional al fiecărei discipline/materii utilizând metode interactive de învățare experiențială

FIȘA DE ANALIZĂ³

Vă rugăm să parcurgeți întrebările de mai jos și vă rugăm să încercați să răspundeți, cât se poate de detaliat (inclusiv exemple) la acestea. Încercați o analiză cât mai completă luând în considerare modul în care temele de mai jos se regăsesc în unul sau mai multe din următoarele nivele: programa școlară, curricula, planul de lecție, metode și instrumente folosite.

Page | 12

Important: VA RUGĂM SĂ COMPLETAȚI CÂTE O FIȘĂ DE ANALIZĂ PENTRU FIECARE DIN CURRICULELE ANALIZATE!

Disciplina:	
Nivel școlar:	
	Observatii. Descriere
Obiectivele cadru ale programei/curriculei se referă explicit sau implicit la dimensiunea de gen? Dacă DA, care sunt acestea?	
Obiectivele de referință se referă explicit sau implicit la dimensiunea de gen? Dacă DA, care sunt acestea?	Menționați dacă la nivelul obiectivelor de referință există formulări cu potențial de gen
Există activități de învățare recomandate care iau în considerare dimensiunea de gen? Care sunt acestea?	Activitățile de învățare merg în continuarea obiectivelor formulate. Sugestia folosirii jocului de rol nu este însă indicată explicit pentru diferențierea rolurilor de gen, și asigurarea bazei valorice corespunzătoare, pe baza principiului egalității prin diferență. Competiția este binevenită pentru toți elevii ea putând fi un exercițiu util de pregătire pentru viața

³ Fișa de analiză are la bază următoarele lucrări:

- “Manifestari explicite și implicite ale genului în programele și manualele școlare”- Grünberg, Laura și Doina-Olga Stefanescu, 2002, în, Vlasceanu, Lazăr (coord), Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculum învățământului obligatoriu. Studiu de impact. Iași: Polirom. ISBN 973-681-062-3
- "Perspective asupra dimensiunii de gen în educație", Institutul de Științe ale Educației, UNICEFReprezentanța în România, București: MarLink, 2004 (ISBN: 973-8411-30-0); Autori: Magdalena Balica, Ciprian Fartușnic, Irina Horga, Mihaela Jigău, Lucian Voinea; în http://nou2.ise.ro/wp-content/uploads/2012/08/coperta_dimensiunea_de_gen_in_educatie1.jpg

	obișnuită.
Sunt conținuturile diferențiate pentru fete și băieți? Explicitați	Cultura este un domeniu cu dominantă masculină recunoscută. Problema regăsirii unor modele culturale adecvate și pentru fete și pentru băieți a fost amplu dezbătută în literatura de specialitate. Nu se pune problema modificării istoriei trecute a creației de cultură prin introducerea forțată a unor nume de femei, ci a prezentării diversificate a ei, mai ales că programele permit acest lucru. Astfel se poate vorbi și de altfel de istorii decât ale bătrânilor - istorii ale jocurilor copiilor, ale vieții de familie, ale ustensilelor domestice, etc. care să arate copiilor că istoria este a tuturor. Se pot aborda probleme diferențiate pe sexe legate de viața de familie și obligațiile sau modurile specifice de raportare la ea. Acestea trebuie să fie cunoscute și de fete și de băieți pentru a se înțelege și respecta reciproc.
Centrarea activităților pe copil ia în considerare dimensiunea de gen, diferențiind activitățile în funcție de nevoi considerate diferite? Explicitați.	Pedagogiile centrate pe copil și luarea în considerare a nevoilor specifice copilului sunt cerințe care apar frecvent în momentul de față. De multe ori preluarea se face doar la nivel de cuvinte pentru că prin copil se înțeleg toți copiii și nu fiecare copil în parte. Fiecare copil este sau fată sau băiat, așa că centrarea pe nevoile individuale presupune și dimensiunea de gen. Aceasta trebuie considerată pe temeuri valorice adecvate și nu transformată în educare pentru supunere și spațiu domestic pentru fete și competiție și spațiu public pentru băieți. Creativitatea, gândirea critică dar și sensibilitatea și empatia trebuiesc dezvoltate la fiecare copil.
Există sugestii pentru autorii de manuale? Sunt aspectele de gen semnalate explicit? Dacă DA, prin ce anume?	În introducerile lor, toate programele spun câteva cuvinte despre noile abordări în disciplina respectivă. Dincolo de sugestiile care vizează exclusiv aspecte didactice tradiționale este importantă conștientizarea faptului că didactica are însă și o componentă referitoare la problematica de gen a educației. În acest sens, este necesară semnalarea explicită a aspectelor de gen.
Cum contribuie sugestiile pentru profesor sau pentru autorii de manual la construcția identității de gen? Este problema identității de gen abordată explicit? Dintre programele care conțin indicații pentru autorii de manuale care are sugestii cu potențial de	Tema referitoare la <i>identitatea de sine</i> apare de mai multe ori în documentele școlare. Identitatea de sine are și o accentuată dimensiune de gen. Fiecare elev este fată sau băiat și acest lucru se învață de la vârste foarte mici. Prezența acestuia ar permite realizarea unei educații morale difuze la nivelul

<p>gen? În ce constau acestea?</p>	<p>tuturor disciplinelor, prin raportarea diferită la unele conținuturi sau activități și în funcție de sex. Acest lucru nu trebuie ascuns ca și cum n-ar fi, ci dezvoltat pe bazele valorice ale egalității prin diferență.</p>
<p>Limbajul general folosit exprimă, explicit sau implicit, poziții referitoare la diferențe de gen?</p>	<p>Termenul de <i>om</i> face parte dintre aceia care ridică, sau lasă posibilitatea de a interpreta, un particular masculin ca universal. <i>Om</i> este numele speciei dar și al părții ei bărbătești. Pentru a evita preluarea unor modele cu dominantă tacit masculină se preferă termenul <i>persoană</i>. Această opțiune ar trebui să fie inițial explicită și apoi extinsă ca substitut al termenului om. Evident nu trebuie forțată înlocuirea și nu trebuie practică o substituție oarbă.</p>
<p>Sunt standardele curriculare cu potențial de gen? <i>Standardele cu curriculare au formulări asemănătoare sau identice pentru discipline aflate în aceeași arie curriculară? Sunt standardele curriculare formulate explicit pentru fiecare disciplină diactică? Sunt standardele curriculare ușor de identificat în ceea ce privește disciplina pentru care au fost formulate?</i></p>	<p>Pot fi considerate a avea un potențial de gen standardele care solicită:</p> <ul style="list-style-type: none"> • desprinderea unor trăsături fizice și morale • producerea unui mesaj despre persoane și activități din universul apropiat. • realizarea unor estimări pornind de la situații practice • relatarea în cuvinte proprii a unui eveniment istoric cunoscut • solicită realizarea diverselor produse prin stabilirea unor roluri în cadrul unui grup. <p>De asemenea, standardele curriculare ar putea fi formulate explicit din perspectiva de gen.</p> <p>De exemplu, atunci când:</p> <ul style="list-style-type: none"> • se discută despre diferențe între persoane trebuie văzut dacă este introdus și aspectul de gen în diferențierea și/sau defefinirea trăsăturilor persoanelor; • se face referire la aspecte, fie din viața obișnuită în care fiecare elev este fată sau băiat și are un anumit rol în familie, egal sau diferit de al celorlalți;
<p>Au descriptorii de performanță potențial de gen? <i>În cazul în care standardele curriculare au un potențial de gen, la nivelul descriptorilor se regăsesc prevederi separate pentru fete și băieți? Există descriptorii de performanță asociați</i></p>	<p>În cazul învățământului primar, standardele curriculare se transformă în standarde de evaluare cărora li se dă conținut prin <i>descriptorii de performanță</i>, care ar trebui să arate ce urmează să facă elevul pentru fiecare dintre cele trei calificative care îi asigură promovarea.</p>

<p><i>notelor pe care le primesc elevii din învățământul gimnazial și liceal?</i></p>	<p>Faptul că descriptorii de performanță asociați standardelor de curriculum cu potențial de gen dispun de prevederi separate pentru fete și băieți face ca potențialul de gen să se transforme în realitate educațională care ia în considerare explicit diferențele dintre elevi.</p>
<p>Analiza procesului didactic din perspectiva de gen, prin:</p>	
<p>În ce măsură curricula face posibilă în activitatea didactică abordarea următoarelor aspecte privind problematica de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egalitate de gen • Rolurile tradiționale ale femeilor și bărbaților în familie și societate • Imaginea actuală a femeilor și bărbaților în literatură, mass-media și în societate • Femei: oameni de știință, scriitori, artiști, personalități publice • Violența de gen • Inegalitatea de gen pe piața muncii • Stereotipuri de gen și dezvoltare profesională • Relațiile dintre femei și bărbați în familie și societate 	
<p>Aspecte care se referă la conștientizarea problematicii de gen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valorificarea genului în practica educativă, • strategii didactice care oferă oportunități egale de învățare pentru ambele genuri, • învățarea prin cooperare • stimularea parteneriatului de gen ș.a.; 	
<p>În ce măsură ați identifica la nivelul manualelor aspecte referitoare la perspectiva de gen, în termeni de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prezența/absența stereotipurilor și a discriminărilor de gen • Modalităților de valorificare educațională a perspectivei de gen 	

<ul style="list-style-type: none"> • Reprezentarea echilibrată pe genuri la nivelul imaginilor și textelor selectate • Varietatea sarcinilor de învățare din perspectiva de gen etc. 	
<p>Abordarea dimensiunii de gen (probleme și recomandări)</p>	
<p>Conștientizarea dimensiunii de gen în educație</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neîncredere sau indiferență față de abordarea dimensiunii de gen în procesul didactic, mai ales în cadrul anumitor discipline (ca relevanță/ beneficii, oportunitate) • Dimensiunea de gen în practica educațională curentă nu este valorificată • Transformarea frecventă a atributelor de gen, asociate fetelor sau băieților, în <i>etichetări</i>, cu consecințe negative asupra dezvoltării imaginii de sine a elevilor, inclusiv asupra identității de gen • Există prejudecata că, prin afirmarea diferențelor de gen există riscul de discriminare • Experiența de viață a elevilor nu este valorificată în procesul de învățare 	
<p>Dimensiunea de gen în produsele curriculare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dimensiunea de gen este valorificată la nivelul produselor curriculare (programe școlare, manuale școlare, materiale auxiliare) în sensul promovării echității, parteneriatului și emancipării de gen? • Dimensiunea de gen este luată în calcul în construirea sarcinilor de învățare din manualele școlare • Este conștientizat rolul potențial al disciplinei în realizarea educației de gen și a importanței acestui tip de educație la toate nivelurile de școlarizare 	